

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

**ПІДГОТОВКА ТА ЗАХИСТ ДИПЛОМНИХ РОБІТ БАКАЛАВРА
(методичні рекомендації)**

Ужгород - 2018

Методичні рекомендації містять вимоги до підготовки та захисту кваліфікаційних робіт студентів, що навчаються за освітньо-професійною програмою підготовки студентів із спеціальностей «Право» та «Міжнародне право».

Укладачі:

Булеца С.Б. – д. ю. н., доц., завідувач кафедри цивільного права та процесу;

Ленгер Я.І. – д.ю.н., доцент, доцент кафедри конституційного права та порівняльного правознавства;

Менджул М.В. - к.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільного права та процесу;

Чепис О.І. - к.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільного права та процесу.

Рецензенти:

Лазур Я.В. – д.ю.н., декан юридичного факультету;

Бисага Ю. М. - д.ю.н., професор, завідувач кафедри конституційного права та порівняльного правознавства;

Динис Г. Г. - к.ю.н., доцент, завідувач кафедри міжнародного права

Карабін Т.О. – д.ю.н., доц., завідувач кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права;

Лемак В. В. – д.ю.н., професор, професор кафедри теорії та історії держави і права;

Ступник Я.В. – к.ю.н., в.о. завідувача кафедри кримінального права та процесу;

Рошканюк В.М. – к.ю.н., доцент, в.о. завідувача кафедри господарського права.

Рекомендовано до друку Вченою Радою юридичного факультету ДВНЗ «УжНУ» (протокол № 3 від «20» березня 2018 р.).

ЗМІСТ

I. Загальні положення

II. Основні етапи написання дипломної роботи бакалавра та вимоги, що їм відповідають.

1. Вибір та затвердження теми роботи;
2. Вивчення літератури та складання плану дипломної роботи бакалавра.
3. Написання тексту дипломної роботи бакалавра.
4. Оформлення роботи.
5. Представлення роботи випусковій кафедрі та перевірка роботи науковим керівником.
6. Захист дипломної роботи бакалавра перед ЕК.

Додатки

Додаток 1. Приклад оформлення титульної сторінки дипломної роботи бакалавра.

Додаток 2. Зразок оформлення переліку скорочень.

Додаток 3. Зразок заяви про затвердження теми дипломної роботи бакалавра.

Додаток 4. Приклад оформлення змісту дипломної роботи (складний зміст).

Додаток 5. Технічні вимоги щодо розміщення тексту дипломної роботи бакалавра.

Додаток 6. Приклад оформлення бібліографічного опису використаної літератури та джерел.

Додаток 7. Зразок відгуку наукового керівника на дипломну роботу бакалавра.

Додаток 8. Зразок рецензії на дипломну роботу бакалавра.

Додаток 9. Зразок анотації

I. Загальні положення

Дипломна робота бакалавра – студентське навчально-наукове дослідження, що полягає у самостійному вивченні обраної проблеми. Така робота повинна відповідати усім вимогам, що ставляться до наукових досліджень: чітке формулювання проблеми та досліджуваних питань, обґрунтування актуальності проблеми та стану її дослідження; поєднання теоретичних підходів із застосуванням методологічних знань; наявність висновків, актуальних для подальших досліджень проблеми; цілісність, завершений характер.

Дипломна робота бакалавра передбачає наявність вміння опрацювати літературу, формулювати тему роботи, визначити об'єкт й предмет дослідження, самостійно формулювати висновки. Оцінюючи дипломну роботу бакалавра, враховують послідовність викладу, самостійність та обґрунтованість методологічних основ проведеного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

Робота повинна мати структуру, яка дає можливість продемонструвати зв'язки між правовими явищами та категоріями, які описуються, порівнюються чи узагальнюються.

Дипломна робота бакалавра повинна відповідати кваліфікаційним вимогам щодо змісту й оформлення.

Дипломна робота бакалавра повинна:

- давати уяву про те, наскільки студент оволодів методом наукового аналізу складних правових явищ;

- показати вміння студента робити теоретичні узагальнення і практичні висновки, обґрунтування пропозицій і рекомендацій по вдосконаленню правового регулювання суспільних відносин в досліджуваній галузі;

- відрізнитись логічністю, доказовістю, чітким і зрозумілим викладенням матеріалу, достовірністю фактів, відображенням вміння студента користуватися раціональними прийомами пошуку, відбору, обробки та систематизації інформації, здатності працювати з нормативно-правовими актами.

Автор несе відповідальність за достовірність фактичного матеріалу, обґрунтованість теоретичних висновків і практичних пропозицій.

Дипломна робота бакалавра повинна носити творчий характер (використання статистичних даних, опора на діючі нормативно-правові акти) і бути правильно оформлена (чітка структура, завершеність, правильне оформлення бібліографічних посилань та списку використаних джерел, акуратність виконання та ін.).

З врахуванням загальних вимог до дипломної роботи бакалавра метою її є:

- 1) систематизація юридичної практики по обраній схемі, закріплення та поглиблення теоретичних знань;

- 2) розвиток аналітичних здібностей;

- 3) встановлення ступеня підготовки студентів до самостійної роботи.

Дипломна робота бакалавра повинна відповідати сучасному стану розвитку правової науки, тенденціям розвитку національного законодавства.

Оскільки дипломна робота бакалавра є науковим дослідженням, мовне оформлення тексту має відповідати головним вимогам наукового викладу. Для наукового тексту притаманний формально-логічний спосіб викладу матеріалу, смислова завершеність, цілісність і зв'язність. Об'єктивність викладення матеріалу забезпечується також і вказівками на джерело повідомлення чи певної думки. Під час написання тексту слід дотримуватися смислової точності та ясності викладу, правил і законів логіки та граматики, чітко аргументувати кожне твердження.

Структура роботи повинна відповідати її змісту. Виділення розділів, підрозділів, пунктів спрямоване на висвітлення головної ідеї та підпорядковане внутрішній логіці роботи.

Слід стежити, щоб стрижнева ідея роботи не губилася десь у хащах розділів та підрозділів, а головна думка червоною ниткою пронизувала увесь текст.

II. Основні етапи написання дипломної роботи бакалавра та вимоги, що їм відповідають.

1. Вибір та затвердження теми роботи

Тематика дипломних робіт бакалавра розробляється та затверджується випускаючою кафедрою. Тематика щорічно переглядається та оновлюється. Темі дипломних робіт студенти обирають самостійно, керуючись переліком рекомендованих до розробки тем.

Студентові також надається право запропонувати (обрати) тему, назва і спрямованість якої відрізняються від рекомендованої тематики. При виборі теми дипломної роботи бакалавра слід враховувати свої наукові та практичні інтереси, ступінь наукового розроблення проблематики та її актуальність, наявність власних розробок, а також спрямування кафедри, на якій пишеться робота.

Кожному студенту випускаюча кафедра призначає наукового керівника, який здійснює науково-консультаційне керівництво роботою студента.

При виборі теми необхідно враховувати, що в межах однієї форми навчання, як правило, не допускається виконання дипломної роботи бакалавра за однією і тією ж темою двома чи більше студентами. На випускаючій кафедрі повинна зберігатися інформація для студентів про вільні теми дипломних робіт бакалавра.

Попередньо студент обговорює та погоджує тему з можливим науковим керівником. Вибравши тему роботи, студент представляє кафедрі обґрунтування необхідності проведення досліджень за даною темою та звертається з письмовою заявою на ім'я завідувача кафедри з проханням її затвердити.

Обрані студентами теми робіт розглядаються та затверджуються випускаючою кафедрою. Одночасно кафедра призначає наукових керівників робіт.

Науковий керівник дипломної роботи бакалавра здійснює наступні види діяльності:

- надає студентам допомогу в організації та виконанні роботи;
- проводить індивідуальні консультації студента з питань, які виникають у процесі написання дипломної роботи бакалавра;
- контролює графік написання роботи;
- інформує кафедру про стан виконання роботи;
- дає письмовий відгук про роботу;
- присутній на захисті випускної кваліфікаційної роботи перед ДЕК.

Основне завдання наукового керівника - навчити студента проводити самостійну дослідницьку роботу. Науковий керівник не може нав'язувати студенту свою точку зору, він повинен тільки попередити помилки в аналізі точок зору окремих науковців і висновках.

Студент-випускник зобов'язаний:

- систематично працювати над вітчизняною та зарубіжною науковою літературою;
- підтримувати зв'язок з науковим керівником і регулярно інформувати його про хід виконання дипломної роботи бакалавра;
- в установленний термін представити на кафедру і рецензенту завершальний варіант дипломної роботи бакалавра;
- в установленний термін з'явитися на захист дипломної роботи бакалавра.

2. Вивчення літератури та складання плану дипломної роботи бакалавра

Пошук літератури за темою є досить копіткою справою, оскільки визначає ступінь інформованості в досліджуваній галузі. Зазвичай, обрання теми дослідження відбувається тоді, коли студент уже має певні знання у певній галузі дослідження. Пошук повинен

охоплювати як літературу попередніх років, так і публікації періодичних видань останніх років. Пошук у мережі Інтернет дає змогу отримати найновішу інформацію про стан вивченості проблеми та про головні останні напрямки сучасних досліджень. Під час пошуку й аналізу джерел слід заздалегідь потурбуватися про підготовку бібліографії та про коректність посилань у процесі написання роботи. Тому, роблячи виписки, слід зазначати дані про літературні джерела. Доцільно із самого початку готувати список використаних джерел згідно з вимогами до його оформлення на окремих аркушах паперу, записуючи прізвище автора, назву книги, рік видання та сторінку: це полегшує процес написання й оформлення роботи і гарантує коректність посилань.

Вивчення матеріалу по обраній темі потрібно починати із загальних робіт, щоб мати уяву про основні питання, з якими стикається дана тема, а потім вже вести пошук нового матеріалу.

Вивчення наукових публікацій бажано проводити по етапам:

- 1) загальне ознайомлення з джерелом в цілому за його заголовком;
- 2) читання в порядку послідовності розміщення матеріалу;
- 3) виписка матеріалів, що представляють інтерес для студента;
- 4) критична оцінка записаного, його редагування і “чистовий” запис як фрагменту тексту майбутньої бакалаврської роботи.

При вивченні літератури не потрібно намагатись тільки запозичувати матеріал. Паралельно необхідно проаналізувати знайдену інформацію. Цей процес повинен вдосконалюватись протягом всієї роботи над темою, тоді власні думки, що виникли в ході знайомства з чужими роботами, послужать основою для отримання нового знання.

При вивченні літератури по обраній темі використовується не вся інформація, а тільки та, яка має безпосереднє відношення до теми дипломної роботи і є тому найбільш цінною та корисною. Таким чином, критерієм оцінки прочитаного є можливість його практичного використання в дипломній роботі.

При відборі фактів потрібно бути науково об'єктивним. Не можна відкидати факти тільки тому, що їх важко пояснити або знайти їм практичне застосування.

Достовірність наукових фактів в значній мірі залежить від достовірності першоджерел, від їх цільового призначення і характеру їх інформації. Очевидно, що офіційне видання, що публікується від імені державних органів, установ та організацій містить матеріали, точність яких не повинна викликати сумнівів.

Монографія, як наукове видання, що містить повне та багатостороннє дослідження якої-небудь проблеми або теми; **науковий збірник**, який містить матеріали наукової конференції; науковий збірник, що містить дослідницькі матеріали установ, навчальних закладів або організацій з важливих наукових або науково-технічних проблем, - всі ці видання мають принципове наукове значення та практичну цінність для написання дипломної роботи. В своїй основі вони безумовно належать до числа достовірних джерел.

У числі джерел значне місце займають **наукові статті**. При цьому потрібно враховувати, що теоретична стаття в галузі гуманітарних наук значно більше, ніж стаття науково-технічна, насичена роздумами, порівняннями, словесними доказами. Достовірність її змісту знаходиться в залежності від достовірності використовуваної вихідної інформації. Однак тут важливе значення має позиція автора, його світогляд, в залежності від яких стаття поряд з об'єктивними науковими даними може містити невірні трактування, помилкові положення, різного роду неточності. Тому слід розібратись в цьому і вірно оцінити її зміст, точно встановити істинність суджень автора статті і дати їм відповідну оцінку.

Самостійне значення мають **інформаційні статті**. З подібною статтею можна зустрітись в будь-якій науковій галузі. Інформаційна стаття, як правило, завжди оперативна й актуальна, вона містить стислий, конкретний виклад яких-небудь фактів, повідомлення про яку-небудь подію, явище.

Подібно статтям, різним ступенем достовірності володіють також **доповіді, прочитані на наукових конференціях, симпозіумах** тощо. Одні з них можуть містити

обґрунтування, доведені, апробовані відомості, інші можуть включати питання постановочного характеру, пропозиції тощо.

Про достовірність вихідної інформації може свідчити не тільки характер першоджерела, але і науковий, професійний авторитет його автора, його приналежність до тої чи іншої наукової школи.

Особливою формою фактичного матеріалу є **цитати**. Вони використовуються для того, щоб без викривлень передати думку автора першоджерела, для ідентифікації поглядів при співставленні різних точок зору і т.д. Цитати можуть використовуватись і для підтвердження окремих суджень, які робить студент. У всіх випадках число використовуваних цитат повинно бути оптимальним, тобто визначатись потребами розробки теми дипломної роботи.

Від студента вимагається встановити, чи доречно застосування цитат в конкретному контексті, чи нема викривлень змісту джерел, які аналізуються. Причини викривлень можуть бути різними. В одних випадках із першоджерела можуть бути взяті слова, які не визначають основної суті поглядів його автора. В других – цитати обмежуються словами, які містять тільки частину думки, наприклад, ту, яка більше відповідає інтересам студента. Іноді в цитаті викладається точка зору не на той предмет, який розглядається в даному контексті. Можливі й інші смислові неточності при цитуванні.

Поряд з прямим цитуванням часто вдаються до переказу тексту першоджерела. В цьому випадку також не виключається імовірність викривлення змісту, тому текст переказу необхідно ретельно звіряти з першоджерелом.

Вивчення і узагальнення юридичної практики - основа дипломної роботи. Цей етап в підготовці роботи здійснюється в період проходження студентами виробничої та переддипломної практик. При хорошій організації практики і сумлінному відношенню студентів до процесу її проходження виділеного часу цілком достатньо щоб проаналізувати судову практику вирішення цивільних чи кримінальних справ, слідчу, нотаріальну практику та судову статистику, провести соціологічне дослідження по обраній темі та зібрати необхідні матеріали.

При проведенні соціологічних досліджень студент повинен в першу чергу ознайомитись з методикою та технікою їх проведення, ретельно проаналізувати відповідну методичну літературу.

3. Написання тексту дипломної роботи бакалавра

Дипломна робота бакалавра повинна містити такі *структурні елементи*:

- титульний аркуш;
- анотація (українською та іноземною мовами, спочатку українською, потім іноземною)
- перелік умовних позначень (за необхідності);
- зміст;
- вступ;
- основна частина;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (за необхідності).

Титульний аркуш вважається першою сторінкою дипломної роботи магістра. Він містить найменування міністерства, вищого навчального закладу, назву кафедри, прізвище, ім'я, по батькові автора, тему магістерської роботи, науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали наукового керівника, місто і рік написання роботи. На звороті титульного аркуша вказується інформація про завідувача кафедри із зазначенням наукового ступеня і вченого звання, інформація про рецензента, підпис лаборанта кафедри, а також відмітка про допуск до захисту.

Зразок титульного аркушу наведений у додатку.

Анотація - це коротка характеристика роботи, яка висвітлює основні розділи у короткій формі: актуальність, постановку проблеми, шляхи її вирішення, результати (основні теоретичні й експериментальні результати, виявлені взаємозв'язки і закономірності) і висновки, які можуть супроводжуватися рекомендаціями, оцінками, пропозиціями. На кожен з розділів відводиться одне – два речення.

Анотація до дипломної роботи бакалавра подається українською та англійською мовами обсягом 1600-1800 знаків. Анотація подається за схемою:

Прізвище, ім'я та по батькові

Назва дипломної роботи

Текст анотації

Ключові слова (до 7)

Анотація друкується на окремих аркушах (14 кегль, одинарний інтервал) і додається до роботи після титульного аркуша (див. додаток 9). Анотації (двома мовами) друкуються на окремих аркушах і додаються до роботи після титульного аркуша (див. додаток). Анотації не нумеруються.

Перелік умовних скорочень подають після анотацій, перед змістом.

Зміст містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів, зокрема вступу, загальних висновків, додатків, списку використаної літератури та ін. Зразок оформлення змісту дипломної роботи бакалавра роботи наведений у додатку

Перелік умовних позначень, символів, скорочень і термінів наводиться якщо в роботі вжито специфічну термінологію, а також використано маловідомі скорочення, нові символи, позначення і таке інше, то їх перелік може бути поданий у вигляді окремого списку, який розміщують перед вступом. Перелік треба друкувати двома колонками, в яких зліва за абеткою наводять, наприклад, скорочення, справа – їх детальне розшифрування. Якщо спеціальні терміни, скорочення, символи, позначення і таке інше в роботі повторюються менше трьох разів, перелік не складають, а їх розшифрування наводять у тексті при першому згадуванні.

У **вступі** обґрунтовується актуальність обраної теми, чітко формулюється об'єкт, предмет, мета, завдання роботи, методи дослідження, дані про апробацію (за наявності), структура дипломної роботи бакалавра.

Актуальність роботи. Висвітлення актуальності теми не повинне бути багатослівним. Правильне окреслення актуальності визначає стратегію дослідження, що дозволяє відокремити головне від другорядного та визначити напрямок наукового пошуку. Визначення актуальності повинне бути зрозумілим, розкривати причини обрання теми і доцільність її дослідження для розвитку юридичної науки і практики, включати інформацію про ступінь дослідженості теми.

Об'єкт дослідження – це частина правової реальності, в межах якої знаходиться предмет дослідження. Це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для вивчення. **Предмет дослідження** – це та вузька, строго окреслена частина об'єкта, яку ви безпосередньо досліджуєте. Об'єкт та предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться як загальне та часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна увага студента, оскільки предмет дослідження визначає тему роботи.

Мета і завдання дослідження. Мета дипломного дослідження повинна бути сформульована лаконічно, одним реченням. Наприклад, «... Здійснити історико-правовий аналіз змісту поняття «адвокатська таємниця», виявити прогалини у правовому регулюванні поняття, змісту та гарантій адвокатської таємниці з урахуванням положень чинного законодавства України». Не слід формулювати мету як «Дослідження...», «Вивчення...», тому що ці слова вказують на засіб досягнення мети, а не на саму мету.

Відповідно до поставленої мети формулюють завдання, які повинні деталізувати та розкривати мету. Зміст завдання формулюють, використовуючи поняття: «виявити», «розглянути», «дослідити», «розкрити», «визначити», «встановити» тощо, їх має бути 3-5 у

роботі-

Методи дипломного дослідження є необхідною умовою досягнення поставленої мети. Метод зводиться до сукупності певних правил, прийомів, способів, норм пізнання та діяльності. При написанні дипломної роботи доцільно використовувати загальнонаукові методи (формально-логічний, соціологічний, системний, структурно-функціональний, конкретно-історичний, статистичний тощо), загальні логічні методи теоретичного аналізу (аналіз, синтез, узагальнення, порівняння, абстрагування, аналогія, моделювання), приватно-наукові методи (порівняльного правознавства, техніко-юридичного аналізу, конкретизації, тлумачення тощо).

Рекомендований обсяг вступу – 3-4 сторінки. Остаточний варіант вступу доцільно писати після завершення основної частини роботи.

Основна частина складається з розділів та підрозділів. Кожний розділ починають з нової сторінки. В кінці кожного розділу формулюють висновки із стислим викладенням наведених у розділі наукових і практичних результатів, що дає змогу вивільнити загальні висновки від другорядних подробиць.

У розділах основної частини подають:

- огляд літератури за темою дослідження;
- виклад методів досліджень;
- відомості про проведені теоретичні дослідження;
- аналіз і узагальнення результатів досліджень.

В процесі написання розділів основної частини студент повинен дослідити теоретичні та практичні аспекти обраної проблеми, проаналізувати нормативно-правове регулювання, спеціальну літературу, узагальнити юридичну практику з досліджуваного питання, наукові позиції та точки зору вітчизняних та зарубіжних вчених.

Викладення матеріалу має бути стислим, логічним і аргументованим. Основна частина дипломної роботи повинна складатися з двох-трьох розділів, кожен з яких поділяється на два-чотири підрозділи. Вони мають бути приблизно однакові за обсягом.

Назви розділів і підрозділів повністю відповідати інформації, яка становить їх зміст. Найменування підрозділів не може дублювати найменування розділу.

Кожен розділ дипломної роботи бажано закінчувати короткими висновками обсягом до однієї сторінки, які мають містити: формулювання короткої суті результату дослідження.

Висновки містять найважливіші наукові та практичні результати, одержані в роботі, які повинні містити формулювання розв'язаної наукової проблеми. При формулюванні висновків детальніше потрібно зупинитися на викладі результатів досліджень. Загальні висновки до роботи є короткими змістовними узагальненнями з кожного розділу кваліфікаційної роботи. Вони мають обов'язково відповідати змісту завдань роботи. Обсяг висновків – до 4 сторінок.

Наприкінці прийнято писати про перспективи Ваших подальших досліджень.

Список використаних джерел. Це перелік усіх джерел наукової, методичної, статистичної, довідкової та іншої інформації, на які є посилання у роботі. Список використаної літератури розміщується в кінці тексту дипломної роботи бакалавра з нумерацією у порядку згадування в тексті, оформлених відповідно до вимог ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання із зазначенням прізвищ та ініціалів автора, назви роботи, назви видавництва, року видання, кількості сторінок. В тексті роботи, де використано джерело, в квадратних дужках проставляється номер цього джерела.

У **додатки (за наявності)** виноситься вся допоміжна інформація, що представлена у текстовій, табличній, графічній формі, яка не увійшла до складу основної частини роботи. До допоміжного матеріалу можуть бути віднесені: таблиці допоміжних цифрових даних; інструкції до методики; допоміжні ілюстрації тощо.

4. Оформлення роботи

Дипломну роботу бакалавра друкують машинописним способом або за допомогою комп'ютера на одній стороні аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм) через 1,5 міжрядкових інтервали до тридцяти рядків на сторінці. Мінімальна висота шрифту 1,8 мм. Таблиці та ілюстрації можна також подати на аркушах формату А3.

Всі примірники дипломної роботи бакалавра повинні бути ідентичними.

Обсяг дипломної роботи бакалавра повинен становити 50-70 сторінок без врахування списку використаних джерел та додатків. За погодженням з науковим керівником обсяг роботи може відрізнятись від рекомендованого.

Текст дипломної роботи необхідно друкувати, залишаючи поля таких розмірів: ліве – 30 мм, верхнє і нижнє - 20 мм, праве – 10 мм.

Шрифт друку повинен бути чітким, стрічка – чорного кольору середньої жирності. Щільність тексту роботи повинна бути однаковою.

До оформлення дипломної роботи на комп'ютері ставляться наступні вимоги:

- шрифт – Times New Roman Сур;
- розмір шрифту 14 пунктів;
- відстань між рядками – 1,5 інтервали;
- розташування – книжне;
- ліве поле – 30 мм;
- верхнє і нижнє поля – 20 мм;
- праве поле – 10 мм;
- текст дипломної роботи набирається з вирівнюванням по ширині.

У сучасній науковій літературі особовий стиль викладення матеріалу змінюється на безособовий: займенник “Я” не вживається, а займенник “ми” поступово виходить із ужитку. Безособовий стиль полягає у таких формулюваннях: “Можна вважати..., виявлено..., доведено..., розроблений комплексний підхід...”. Не рекомендується вживати слова та вислови “очевидно”, “загальновідомо”, “само собою розуміється”, які не відповідають науковому стилю мовлення.

Текст основної частини дипломної роботи поділяється на розділи та підрозділи. Заголовки розділів і підрозділів повинні точно відображати зміст тексту, що відноситься до них. Вони не повинні скорочувати або розширювати об'єм смислової інформації, яка в них міститься. Не рекомендується включати в заголовки розділів і підрозділів слова, які відображають загальні поняття або які не вносять ясність в зміст заголовку. Не можна також включати в заголовок скорочені слова та абревіатури.

Заголовки структурних частин дипломної роботи “ЗМІСТ”, “ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ”, “ВСТУП”, “РОЗДІЛ”, “ВИСНОВКИ”, “СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ”, “ДОДАТКИ” друкуються великими літерами симетрично до тексту. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапками. Підкреслювати заголовки та переносити слова в заголовок не допускається.

Відстань між заголовком та текстом повинна дорівнювати 3-4 інтервалам.

Кожну структурну частину дипломної роботи треба починати з нової сторінки

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, малюнків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знаку №.

Першою сторінкою кваліфікаційної роботи є титульний аркуш, який включається до загальної нумерації сторінок роботи. На титульному аркуші номер не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому кутку сторінки без крапки в кінці.

Зміст, перелік умовних позначень, вступу, висновки, список використаних джерел не нумерують. Номер розділу ставлять після слова “РОЗДІЛ”, після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу.

Підрозділи нумеруються у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: “2.2.” (другий підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу.

Наприклад:

1.2. Види форм безпосередньої демократії

Ілюстрації (креслення, схеми, графіки) і таблиці необхідно подавати в дипломній роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації і таблиці, які розміщені на окремих сторінках дипломної роботи, включають до загальної нумерації сторінок. Таблицю, малюнок або креслення, розміри якого більше формату А4 враховують як одну сторінку та розміщують у відповідних місцях після згадування в тексті або в додатках.

Ілюстрації позначаються словом “Рис.” і нумеруються послідовно в межах розділу, за виключенням ілюстрацій, поданих у додатках.

Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу та порядкового номера ілюстрації між якими ставиться крапка.

Наприклад:

Рис.1.2. (другий рисунок першого розділу)

Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщуються послідовно під ілюстрацією.

Таблиці нумеруються послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. В правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис “Таблиця” із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу та порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка.

Наприклад:

“Таблиця 1.2.” (друга таблиця першого розділу).

При переносі частини таблиці на іншу сторінку слово “Таблиця” і номер її вказуються один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова “Продовження табл.” І вказують номер таблиці.

Наприклад:

“Продовження табл.1.2.”.

Примітки до тексту та таблиць, в яких вказуються довідкові і пояснювальні дані, нумерують послідовно в межах однієї сторінки. Якщо приміток на одній сторінці декілька, то після слова “Примітки” ставлять двокрапку, наприклад:

Примітки:

1. ...
2. ...

Якщо є одна примітка, то її не нумерують і після слова “Примітка” ставлять крапку.

Додатки. За потреби до додатків доцільно включати допоміжний матеріал, потрібний для повноти сприйняття дослідження:

- таблиці допоміжних цифрових даних;
- ілюстрації допоміжного характеру та ін.

Додатки оформлюють як продовження роботи на наступних її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті дипломної роботи. Кожний такий додаток починається з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої літери симетрично до тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово “Додаток” і велика літера, що позначає додаток. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літери Ї, наприклад, додаток А, додаток Б і т.д. Один додаток позначається як додаток А.

При великому об’ємі або форматі додатки оформляються у вигляді самостійного блоку в спеціальній папці (або книзі), на лицьовій стороні якого дають заголовок “Додатки” і потім повторюють всі елементи титульної сторінки дипломної роботи.

Зв'язок основного тексту з додатками здійснюється через посилання, які вживаються із словом “дивись”; воно, як правило, скорочується і ставиться разом з шифром в круглі лапки.

Текст кожного додатка за потреби може бути поділений на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) та крапку, наприклад, А.2 – другий розділ додатка А; В.3.1 – підрозділ 3.1.

Студент обов'язково після написання першого варіанту тексту подає його на ознайомлення науковому керівникові.

Усунення недоліків (у разі потреби), написання остаточного варіанту тексту.

При виконанні дипломної роботи бакалавра слід уникати таких типових помилок:

- зміст роботи не відповідає плану дипломної роботи або не розкриває тему повністю чи її частини;
- обсяг та оформлення роботи не відповідають вимогам;
- матеріал викладено безсистемно;
- при написанні використано нормативно-правові акти, які втратили чинність, не досліджено нову (останні 2-3 роки) спеціальну літературу з окресленої тематики;
- кількість використаних джерел є недостатньою для розкриття обраної теми;
- не використано практику, якщо таке було необхідним;
- відсутні посилання на використані джерела, бібліографічний опис складено з порушенням вимог.

5. Представлення роботи випусковій кафедрі та перевірка роботи науковим керівником.

Допуск до захисту і захист дипломної роботи бакалавра

Захист дипломної роботи бакалавра є складовою атестації випускника, підставою для присудження випускникові відповідної кваліфікації.

Випускова кафедра визначає терміни періодичної звітності студента про виконання дипломної роботи бакалавра та організовує попередній захист на засіданні кафедри.

Дипломна робота бакалавра повинна бути виконана і представлена на кафедру для попереднього захисту не пізніше як за **місяць** до захисту. На попередній захист подається чорновий варіант роботи. За результатами попереднього захисту студенту надається **двотижневий строк** для усунення всіх недоліків та неточностей. За два тижні до захисту робота в чистовому варіанті, прошита, з анотацією, підписана студентом здається на випускову кафедру.

Науковий керівник перевіряє і разом з письмовим відгуком, що міститься в поданні на роботу передає завідувачеві кафедри. У відгуку на роботу керівник не пропонує оцінку, а тільки рекомендує допустити чи ні до захисту. Завідувач кафедри приймає рішення про допуск або не допуск до захисту в ЕК про що робить відмітку в дипломній роботі бакалавра. У тому випадку, коли завідувач випускової кафедри не вважає за можливе допустити студента до захисту в ЕК це питання розглядається на засіданні кафедри з участю керівника роботи. Допущені до захисту роботи направляються на рецензію у встановленому на кафедрі порядку. Дипломну роботу бакалавра рецензує один рецензент. Для дипломної роботи бакалавра, що пишуть роботи із тематики цивільного права та процесу, кримінального права і процесу, господарського права рецензує зовнішній рецензент, а для теорії та історії держави і права, конституційного права – внутрішній або зовнішній рецензент за рішенням кафедри. Зовнішній рецензент має бути компетентним, володіти теоретичними та практичними знаннями в рамках теми дипломної роботи.

Рецензент оцінює, якою мірою дипломна робота бакалавра відповідає вимогам, що пред'являються до структури та оформлення, пропонує її оцінку за 100-бальною та

національною шкалою. Негативна рецензія не є підставою для відхилення роботи від її захисту.

Форма написання рецензії довільна, але вона повинна містити ряд обов'язкових положень, зокрема:

- 1) актуальність, теоретичне і практичне значення теми дипломної роботи;
- 2) рівень теоретичної підготовки студента і його вміння використовувати здобуті знання для розв'язання теоретичних і практичних завдань;
- 3) оцінка структури роботи, мови, стилю, грамотності викладу наукового матеріалу;
- 4) висновок рецензента щодо наявності в дипломній роботі позитивних моментів; узагальнений виклад таких переваг;
- 5) висновок рецензента щодо наявності в дипломній роботі недоліків, перелік недоліків у систематизованому вигляді з відповідними конкретними прикладами;
- 6) визначення впливу позитивних аспектів та недоліків на оцінку дипломної роботи;
- 7) якість оформлення роботи і бібліографічного опису джерел;
- 8) висновок щодо можливості рекомендації роботи до захисту в ЕК, мотивована оцінка дипломної роботи за 100-бальною та національною шкалами і шкалою ECTS (наприклад, 90/відмінно/А) відповідно до рейтингової системи оцінювання, а також висновок щодо можливості присвоєння випускнику кваліфікаційного рівня бакалавра.

У рецензії зазначається місце роботи та посада рецензента, вчене звання, науковий ступінь, прізвище, ім'я та по батькові.

Рецензія має бути особисто підписана рецензентом і засвідчена (за потреби) печаткою установи, де він працює.

Робота разом з рецензією, поданням та завданням завідувачем кафедри подається голові Державної екзаменаційної комісії для ознайомлення не пізніше як за день до захисту.

До захисту не допускаються:

- роботи, які не прийняті кафедрою;
- котрі здані з порушенням строків;
- в яких зміст роботи не відповідає темі.

6. Захист дипломної роботи бакалавра у ЕК.

Захист дипломної роботи відбувається на відкритому засіданні ЕК, на якому можуть бути, ставити запитання та обговорювати дипломну роботу усі присутні, з участю щонайменше половини складу ЕК і за обов'язкової присутності голови комісії чи заступника голови.

До захисту дипломних робіт допускаються студенти, які виконали всі вимоги навчального плану.

Списки студентів, допущених до захисту дипломних робіт, подаються до ЕК.

До ЕК перед початком захисту дипломних робіт бакалавра подаються такі документи:

- зведена відомість про виконання студентами навчального плану й отримані ними оцінки з теоретичних дисциплін (міститься в поданні);
- відгук наукового керівника про дипломну роботу (міститься в поданні);
- рецензія на дипломну роботу.

ЕК можуть бути подані також інші матеріали, що характеризують наукову і практичну цінність виконаної дипломної роботи бакалавра, друковані статті за темою роботи (за бажанням студента), документи, які свідчать про практичне застосування роботи, тощо.

Завданням ЕК є визначення рівня теоретичної підготовки студента, його готовності до професійної діяльності і прийняття рішення про можливість присвоєння кваліфікаційного рівня «Бакалавр».

Тому завданням студента на захисті є не переказ змісту роботи, а висвітлення досліджених ним проблем.

Захист дипломної роботи бакалавра відбувається з дотриманням такої процедури:

1) короткий (7-10 хв.) виступ студента, який може бути поданий у формі читання (але краще переказу) тексту доповіді. В доповіді студента має розкривається основний зміст роботи, актуальність теми дослідження, власні висновки та пропозиції. Особливу увагу слід приділити результатам, отриманим особисто дипломантом (що саме запропоновано, узагальнено тощо). Виступ починається із звертання: «Шановний пане голово! Шановні члени Державної екзаменаційної комісії та всі присутні!...».

2) запитання членів ЕК, інших присутніх на захисті осіб і відповіді на запитання.

3) заслуховування рецензії на дипломну роботу та відгуку керівника;

4) заключне слово студента, в якому він визначає своє ставлення до зауважень рецензента та керівника.

Не виключена ситуація, коли робота виконана й оформлена на належному рівні, а виступ студента при захисті дипломної роботи не підготовлений, його відповіді на запитання не продумані, поверхові або хибні. У такому разі, попри високу якість роботи, оцінка може бути значно знижена. Водночас, наявність зауважень і вказівок на недоліки дипломної роботи бакалавра у відгуку наукового керівника ще не означають, що дипломна робота бакалавра одержить невисоку оцінку на захисті. Опанувавши тему дослідження, бакалавр досить часто на захисті демонструє володіння темою дослідження, аргументовано доводить свою позицію з того чи іншого питання, посилаючись на чинне законодавство та практику його застосування. Це свідчить про те, що студент зумів усунути зазначені науковим керівником недоліки і може при захисті дипломної роботи одержати високу оцінку.

Критерії оцінювання дипломної роботи. Дипломна робота бакалавра оцінюється Екзаменаційною комісією (ЕК). Оцінку за дипломну роботу заносять до екзаменаційної відомості і залікової книжки бакалавра.

Оцінювання здійснюється за 100-бальною та національною шкалами і шкалою ECTS відповідно до рейтингової системи оцінювання, а саме: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно».

При оцінюванні дипломної роботи бакалавра враховуються: науковий рівень дипломної роботи бакалавра, ступінь висвітлення в ній питань, що становили предмет дослідження, значення роботи для юридичної практики, використання спеціальної літератури, нормативно-правових актів, наукова обґрунтованість висновків, мова і стиль викладу, практична значущість рекомендацій, уміння вести публічну дискусію, аргументовано захищати свою концепцію та висновки.

Оцінка захисту дипломної роботи бакалавра проводиться на закритому засіданні ЕК. Оцінка оголошується після закінчення захисту усіх дипломних робіт того ж дня на відкритому засіданні ЕК. Рішення ЕК є остаточним і оскарженню не підлягає.

Захищені роботи студентам не повертаються і зберігаються в архіві університету, а потім підлягають знищенню за актом в порядку, передбаченому законодавством.

Якщо захист дипломної роботи бакалавра визнається незадовільним, ЕК вирішує, чи може студент подати на повторний захист ту саму дипломну роботу з доопрацюванням, чи він зобов'язаний опрацювати нову тему, визначену випусковою кафедрою. Захищені дипломні роботи бакалавра зберігаються протягом трьох років на відповідній кафедрі, а потім передаються в архів у встановленому порядку.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Взірець титульного аркуша дипломної роботи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

ІВАНОВ ІВАН ІВАНОВИЧ

ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ ДЖЕРЕЛОМ ПІДВИЩЕНОЇ НЕБЕЗПЕКИ

Спеціальність 6.030401 "Правознавство"¹

Дипломна робота на здобуття освітнього ступеня «бакалавра»

Науковий керівник:
Булеца Сібілла Богданівна
д.ю.н, проф.,
завідувач кафедри
цивільного права та процесу

¹ Для студентів, що навчаються зі спеціальності «Міжнародне право»: галузь знань «Міжнародні відносини», спеціальність 6.030202 «Міжнародне право»

УЖГОРОД – 2018

Регистрація _____
(номер)

« _____ » _____ 2018 р. _____
(підпис лаборанта кафедри)
(прізвище, ініціали)

Дипломна робота допущена до захисту

Завідувач кафедри

(підпис)

(ініціали, прізвище)

(науковий ступінь, вчене звання)

« _____ » _____ 2018 р.

Рецензент _____
(підпис)

(ініціали, прізвище)

(науковий ступінь, вчене звання)

Взірець сторінки переліку умовних скорочень

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

КУ – Конституція України
ЗУ – Закон України
ЦК - Цивільний кодекс
ЦПК - Цивільний процесуальний кодекс
КК - Кримінальний кодекс
КПК - Кримінальний процесуальний кодекс
ГПК - Господарський процесуальний кодекс
КЗпП - Кодекс законів про працю
КМУ - Кабінет Міністрів України
ПУ – Президент України
ВРУ – Верховна Рада України

Зразок заяви про затвердження теми дипломної роботи бакалавра

Завідувачу кафедри

студента _____ курсу _____ групи
Юридичного факультету

*(ПІП)***ЗАЯВА**

Прошу Вас затвердити мені тему дипломної роботи бакалавра
« _____ »
(назва теми)

« ____ » _____ 20__ р.

(підпис студента)

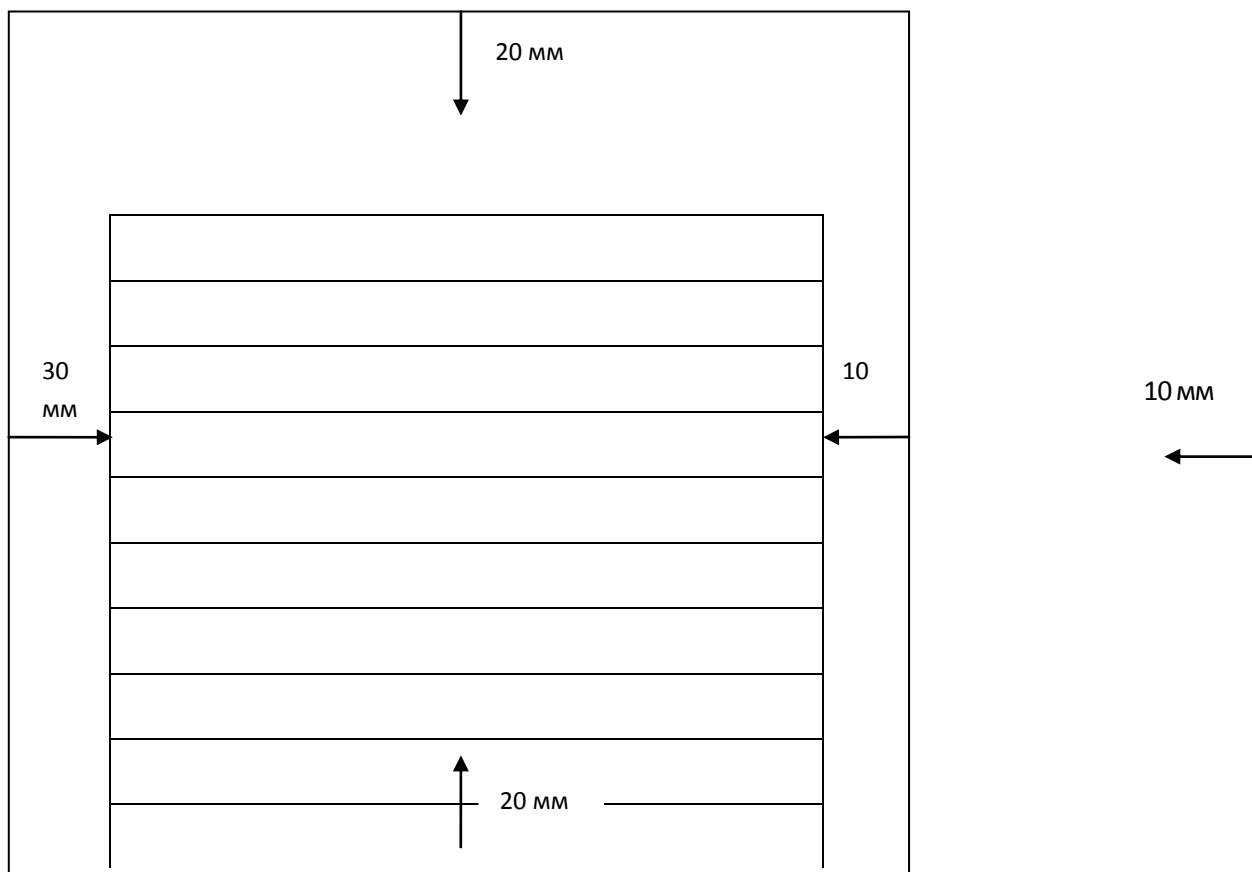
Приклад оформлення змісту дипломної роботи бакалавра

ЗМІСТ

ВСТУП	X
РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ ФОРМИ ДЕРЖАВИ І ЇЇ ЕЛЕМЕНТІВ	X
1.1. Історичні підходи до розуміння «форми держави»	X
1.2. Сучасне розуміння форми держави і її елементів	X
РОЗДІЛ 2. ФОРМА ДЕРЖАВНОГО ПРАВЛІННЯ ТА ЇЇ ВИДИ	X
2.1. Поняття і види республік	X
2.2. Загальнотеоретична характеристика монархічних форм правління	X
РОЗДІЛ 3. ФОРМА ДЕРЖАВНОГО УСТРОЮ І ЇЇ ВИДИ	X
3.1. Особливості простої форми державного устрою	X
3.2. Види складних форм державного устрою	X
РОЗДІЛ 4. ФОРМА ДЕРЖАВНОГО РЕЖИМУ	X
4.1. Загальнотеоретична характеристика і види демократичних режимів	X
4.2. Поняття і види антидемократичних режимів	X
ВИСНОВКИ	X
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	X

Технічні вимоги щодо розміщення тексту дипломної роботи бакалавра

Текст дипломної роботи бакалавра друкується на стандартних аркушах паперу формату А4. При цьому встановлюються поля: ліве – 30 мм, верхнє і нижнє – не менше 20 мм, праве – не менше 10 мм. Текст друкується з одного боку шрифтом Times New Roman розміром 14 пт з полуторним інтервалом.

ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ У СПИСКУ ДЖЕРЕЛ

Характеристика джерела	Приклад оформлення
КНИГИ: один автор	<ol style="list-style-type: none"> 1. Битяк Ю. П. Державна служба в Україні: організаційно-правові засади: монографія. Харків: Право, 2005. 304 с. 2. Тertiшник В. М. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України: із змін. та допов. на 12 берез. 2016 р. 12-те вид., допов. і переробл. Київ: Правова єдність, 2016. 810 с. 3. Johnson L. K. Bombs, bugs, drugs and thugs: intelligence and America's quest for security. New York; London: New York University Press, 2000. 326 p.
два автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ромовська З. В., Черняк Ю. В. Сімейне законодавство України. Київ: Прецедент, 2006. 93 с. 2. Каткова Т. В., Каткова А. Г. Закінчення досудового слідства у кримінальних справах: практ. посіб. Харків: Право, 2011. 136 с. 3. Петришина М. О., Петришин О. А. Міжнародно-правові стандарти у сфері місцевого самоврядування: наук. доп. / Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування. Харків: Право, 2016. 44 с. (Серія "Наукові доповіді").
три автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Комаров В. В., Світлична Г. О., Удальцова І. В. Окреме провадження: монографія / за ред. В. В. Комарова. Харків: Право, 2011. 312 с. 2. Сичевський В. В., Харитонов Є. І., Олейніков Д. О. Науково-практичний коментар до розділу I Особливої частини Кримінального кодексу України (Злочини проти основ національної безпеки України) / Служба безпеки України. Харків: Право, 2016. 232 с.
чотири автори і більше	<ol style="list-style-type: none"> 1. Прилипко С. М., Ярошенко О. М., Мороз С. В., Малиновська К. А. Укладення трудового договору: теоретико-прикладне дослідження: монографія. Харків: Юрайт, 2013. 288 с. 2. Колективні політичні права і свободи людини та громадянина в Україні: проблеми теорії та практики: монографія / Є. І. Григоренко та ін.; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків: [б. в.], 2013. 352 с. 3. The mutual fund industry: Competition and investor welfare / R. G. Hubbard et. al. 4. New York, NY: Columbia University Press, 2010. 256 p.
автор(и) та редактор(и)/упорядник(и) або перекладач (і)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Механізм забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб: національний та міжнародний аспекти / за заг. ред.: О. Я. Рогача, М. В. Савчина, М. В. Менджул. Ужгород: РІК-У, 2017. С. 261- 272. 2. Батигіна О. М. Міжнародне приватне право: підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / за ред. проф. В. П. Жушмана та доц. І. А. Шуміло. Харків: Право, 2011. 319 с. 3. Грошевий Ю. М. Вибрані праці / упоряд.: О. В. Капліна, В. І. Маринів. Харків: Право, 2011. 656 с. 4. Беккариа Ч. О преступлениях и наказаниях / вступ. ст. Н. И. Панова; пер. с итал. М. М. Исаев. Киев: ИнЮре, 2014. 240 с.
зез автора	<ol style="list-style-type: none"> 1. Конституція України: наук.-практ. комент. / редкол.: В. Я. Тацій (голова) та ін. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2012. 1128 с. 2. Протидія терористичній діяльності: міжнародний досвід і його актуальність для України: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 30 верес. 2016 р. Київ: Нац. акад. прокуратури України. 2016. 432 с.
багатотомний документ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. / Нац. акад. прав. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2016. Т. 1: Історія держави і права України. 848 с. 2. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник: у 2 т. / за ред.: В. В. Сташис, В. Я. Тацій. 4-те вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2010. Т. 1. 456 с. 3. Кучерявенко Н. П. Курс налогового права: в 6 т. Харьков: Право, 2007. Т. 4: Особенная часть. Косвенные налоги. 536 с. 4. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України: у 4 т. / ред. О. В. Стовба. Харків: Апостиль, 2015. Т. 2. 329 с.

Частина видання: розділ книги	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rohach O. Ya., Mendzhul M. V. The impact of forced internal migration on the development of legal system: the experience of Ukraine and the states of Central and Eastern Europe. <i>Development and modernization of the legal systems of Eastern Europe: experience of Poland and prospects of Ukraine</i>: Collective monograph. Vol. 1. Lublin: Izdevnieciba "Baltija Publishing", 2017. p.205-219. 2. Явор О.А. Актуальні питання правового забезпечення сімейних прав внутрішньо переміщених осіб: <i>Механізм забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб: національний та міжнародний аспекти</i>: монографія / за заг. ред.: О.Я. Рогача, М.В. Савчина, М.В. Менджул. Ужгород: РІК-У, 2017. С. 261-272.
матеріали конференцій, з'їздів	<ol style="list-style-type: none"> 1. 1. Заборовський В.В. Деякі проблемні аспекти забезпечення матеріально-правових та процесуально-правових засобів реалізації гарантій професійної діяльності адвоката. Urgent problems of law on the modern stage of statehood development: International research and practice conference (Lublin (Republic of Poland), October 20-21, 2017). Lublin: Izdevnieciba «Baltija Publishing, 2017. P. 101-104. 2. Менджул М. В. Принцип справедливості в правовому регулюванні сімейних відносин в Україні (окремі аспекти). Закарпатські правові читання: матеріали ІХ Міжнародн. наук.-практ. конференції (м. Ужгород, 20 - 22 квітня 2017 р.) / Ужгородський національний університет; за заг. ред. В.І. Смоланки, О.Я. Рогача, Я.В. Лазура – Ужгород, 2017. Т. 1. С. 271 - 276.
стаття з довідкового видання або продовжуваного видання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Баулін Ю. В. Обставини, що виключають злочинність діяння. <i>Великий енциклопедичний юридичний словник</i> / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ: Юрид. думка, 2007. С. 550. 2. Семенюк О. Г. Заходи безпеки в системі охорони державної таємниці. <i>Держава і право. Юридичні науки</i>. Київ, 2016. Вип. 72. С. 152–166.
стаття з періодичного видання (журнал, газета)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Булеца С.Б., Лазур Я.В., Менджул М.В., Пушкаренко О.А. Предоставление права на здравоохранение детям-внутренне перемещенным лицам (отдельные аспекты). <i>Georgian Medical News</i>. 2017. 12 (273). С.89 – 94. 2. Калітенко О.М. Окремі аспекти реалізації права на сім'ю за законодавством України та Польщі. <i>Visegrad Journal on Human Rights</i>. 2016. № 5/1. С. 77- 81. 3. Синегубов О.В. Загальні положення здійснення права дитини на сім'ю. <i>Форум права</i>. 2013. № 4. С. 367-373.
рецензії	<ol style="list-style-type: none"> 1. Биков О. Нагальність оптимального міжнародно-правового врегулювання глобальних біоетичних проблем сучасності. <i>Віче</i>. 2016. № 1/2. С. 20–21. Рец. на кн.: Третякова В. Г. Міжнародно-правове регулювання глобальних біоетичних проблем: монографія. Київ: Кондор, 2013. 407 с. 2. Csikos R., Garcia E., Worley R. Book Reviews. <i>Journal of Criminal Justice Education</i>. 2010. Vol. 21, No. 1. P. 93–99. Review of the book: Beck E., Britto S., Andrews A. In the shadow of death: Restorative justice and death row families. Oxford, NY: Oxford University Press, 2007. 336 p.
Інші видання: автореферати дисертацій	<ol style="list-style-type: none"> 1. Булеца С.Б. Цивільні правовідносини, що виникають у сфері здійснення медичної діяльності: теоретичні та практичні проблеми: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03 / Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2016. 43 с. 2. Лазур Я. В. Забезпечення прав і свобод громадян в сфері публічного управління: автореф. дис ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2011. 41 с. 3. Чепис О.І. Інтереси в цивільному праві: сутність, місце та особливості захисту: автореф. дис. ... канд. юр. наук: 12.00.03 / Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків, 2010. 18 с.
дисертації	<ol style="list-style-type: none"> 1. Булеца С.Б. Цивільні правовідносини, що виникають у сфері здійснення медичної діяльності: теоретичні та практичні проблеми: дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.03. Одеса, 2016. 437 с. 2. Ленгер Я.І. Колізії в муніципальному праві: проблеми теорії та практики: дис ... д-ра юрид. наук: 12.00.02 / ДВНЗ «Ужгородський національний університет». Ужгород, 2017. 432 с.

архівні документи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. ЦДАВО України (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3. 2. Наукове товариство ім. Шевченка. Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.
патенти	<ol style="list-style-type: none"> 1. Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК 6 C09K11/00, G01T1/28, G1H3/00. No200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. No13. 4 с. 2. Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. No2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. No 8 (кн. 1). 120 с.
препринти	<ol style="list-style-type: none"> 1. Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма – методами. Чорнобиль: Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт / НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1). 2. Шиляев Б. А., Воеводин В. Н. Расчеты параметров радиационного повреждения материалов нейтронами источника ННЦ ХФТИ / ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов. Харьков: ННЦ ХФТИ, 2006. 19 с.: ил., табл. (Препринт / НАН Украины, Нац. науч. центр «Харьк. физ.-техн. ин-т»; ХФТИ 2006-4).
стандарти	<ol style="list-style-type: none"> 1. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ: Держспоживстандарт України, 2006. 181 с. 2. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ 3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ: Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с.
бібліографічні показники	<ol style="list-style-type: none"> 1. Володимир Володимирович Сташис: (до 85-річчя від дня народж. та 60-річчя наук.-пед. і громад. діяльності) / Нац. акад. прав. наук України; упоряд.: В. І. Борисов, В. І. Тютюгін, Л. М. Демидова. Харків: Право, 2010. 108 с. (Біографія і бібліографія вчених-правознавців). 2. Лисодед О. В. Бібліографічний довідник з кримінології (1992–2002) / ред. О. Г. Кальман. Харків: Одиссей, 2003. 128 с. 3. Систематизований показник матеріалів з питань адміністративної реформи, опублікованих у Віснику Національної академії державного управління за 1997–2005 роки / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; уклад.: О. О. Бабінова, О. Г. Белінська. Київ: Вид – во НАДУ, 2006. 11 с.
каталоги	<ol style="list-style-type: none"> 1. Історико-правова спадщина України: кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Земляніщина. Харків, 1996. 64 с. 2. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області: кат.-довід. / авт.-у поряд.: М. Зобків та ін.; Упр. Культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів: Новий час, 2003. 160 с.
Електронні ресурси	<ol style="list-style-type: none"> 1. Гетьман Є. А. Підзаконні нормативно-правові акти органів виконавчої влади України та іноземних держав: порівняльна характеристика. Теорія і практика правознавства: електрон. наук. фахове вид. 2016. Вип. 1 (9). URL: http://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/66302 (дата звернення: 17.06.2016). 2. Звіт про стан виконання у IV кварталі 2017 року заходів, передбачених Комплексною державною програмою щодо підтримки, соціальної адаптації та реінтеграції громадян України, які переселилися з тимчасово купованої території України та районів проведення антитерористичної операції в інші регіони України, на період до 2017 року. URL: https://docs.google.com/viewer?embedded=true&url=http://www.msp.gov.ua/files/vpo/4-2017.doc (дата звернення: 02.03.2018). 3. Слабан М. М. Зміни методологічних підходів до розуміння поняття “сім’я” та “шлюб” у практиці Європейського суду з прав людини. URL: http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/may/2242/vnulpurn201582432.pdf (дата звернення: 15.03.2018). 4. Trammell A. Magic: The gathering in material and virtual space: An ethnographic approach toward understanding players who dislike online play. Meaningful Play 2010: October 21–23, 2010, East Lansing, MI. URL: http://meaningfulplay.msu.edu/proceedings2010/mp2010_paper_42.pdf (Last accessed: 17.03.2017).

Законодавчі та нормативні документи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Конституція України: станом на 1 верес. 2016 р.: відповідає офіц. тексту. Харків: Право, 2016. 82 с. 2. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 року. Офіційний Вісник України. 2008. № 93. Ст. 3103. 3. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1966 року (дата набуття чинності для України – 23.03.1976 року). Вісник Конституційного Суду України. 2007. № 11. 4. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 року № 435-IV. <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2003. № 40–44. Ст. 356. 5. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 року № 1618-IV. <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2004. № 40–42. Ст. 492. 6. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2709-15 (дата звернення: 16.01.2018). 7. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України від 08.09.2005 року № 2866-IV. <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2005. № 52. Ст. 561. 8. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 7.12.2017 року № 2229-VIII. <i>Офіційний вісник України</i>. 2018 р., № 6 9. Про основи соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей: Закон України від 02.06.2005 року N 2623 – IV. <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2005. № 26. Ст. 354. 10. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення окремих положень частини 1 статті 4 Цивільного процесуального кодексу України (справа про охоронюваний законом інтерес) N 18-рп/2004 від 01.12.2004 року. <i>Офіційний Вісник України</i>. 2004. № 50. Ст. 3288. 11. Про затвердження Положення про порядок учинення нотаріальних дій в дипломатичних представництвах та консульських установах України: Наказ Міністерства юстиції України та Міністерства закордонних справ України від 27.12.2004 року № 142/5/310. <i>Офіційний Вісник України</i>. 2004. № 52. Ст. 3492. 12. Про затвердження Порядку здійснення добровільного медичного обстеження наречених: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2002 року № 1740. <i>Офіційний Вісник України</i>. 2002. № 47. Ст. 2128.
--	---

Примітки:

1. Бібліографічний опис оформлюється згідно з ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Київ, 2016. 16 с.

Зразок відгука керівника на дипломну роботу бакалавра
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА ТА ПОРІВНЯЛЬНОГО
ПРАВознавства
ВІДГУК
наукового керівника на дипломну роботу бакалавра
студента X курсу юридичного факультету
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
Іванової Івонни Іванівни
на тему:
«Повна назва теми дипломної роботи магістра».

1. Актуальність теми. Дипломна робота є змістовним і комплексним науковим дослідженням, яке присвячено актуальній темі – (коротко, 2-3 реченнями показати актуальність теми).

2. Позитивним у роботі є те, що студентка проаналізувала розвиток ...,

визначила роль України на глобальному....., дослідила перспективи розвитку

3. Наявність самостійних розробок. У роботі проаналізовано....., здійснено оцінку....., запропоновано шляхи..., визначено основні тенденції та нові напрями розвитку.... тощо.

4. Практична значущість висновків і рекомендацій. Результати дослідження обумовлюють практичну значущість роботи, що визначається можливістю використання запропонованих механізмів покращання.....

5. Наявність недоліків. Дипломна робота могла би містити більше...(що саме). Але ці побажання не впливають на загальну якість виконаної роботи.

6. Загальна оцінка дипломної роботи студентки (та) позитивна, відповідає вимогам, що висуваються вищою школою до випускних робіт на освітньо-кваліфікаційному рівні бакалавра (спеціаліста, магістра) зі спеціальності Х.XXXXXX «Повна назва спеціальності» і може бути допущена до захисту на засіданні ЕК.

Науковий керівник _____

(підпис, ініціали, прізвище, науковий ступінь, вчене звання)

(дата)

Зразок рецензії
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА ТА ПОРІВНЯЛЬНОГО ПРАВОНАВСТВА

РЕЦЕНЗІЯ НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ БАКАЛАВРА

НА ТЕМУ: « »

1. АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ: Відповідно до ст. 3 Основного Закону, Україна – це держава, в якій людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю; держава, в якій єдиним джерелом влади є український народ, а сама державна влада повинна здійснюватися на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову; держава, в якій визнається і діє принцип верховенства права.

Однією з важливих юридичних властивостей Конституції України є обов'язковість її спеціального правового захисту як одного з найважливіших об'єктів конституційного права. Закономірно, що Конституція, яка стоїть на захисті суспільного і державного ладу, прав і свобод людини і громадянина та інших конституційних цінностей, є ефективною лише за умови її правової захищеності, гарантованості.

Правова охорона конституції за своєю природою складне, системне, цілісне суспільно-політичне та правове явище, її забезпечення є надзвичайно важливою справою для всіх учасників конституційно-правових відносин. Адже недотримання та невиконання, порушення норм конституції може реально звести нанівець її юридичні властивості та особливості, привести до суттєвих змін у системі основних засад конституційного ладу держави, а також позбавити сенсу інститути громадянського суспільства як такого.

Питання правової охорони конституції в широкому розумінні тією чи іншою мірою є завданням усіх учасників конституційно-правових відносин, але в першу чергу тих, на сторожі чийх прав стоїть власне Конституція як Основний Закон держави. Належний розвиток всіх сфер суспільного і державного ладу держави є загальною умовою діяльності конституції. Навіть найдосконаліша конституція виявиться "паперовою" за умови, коли суспільство та держава будуть не в змозі реалізувати її положення в силу недостатнього розвитку хоча б однієї із зазначених сфер суспільного та державного життя.

Тому, правова охорона Конституції України є завданням різних суб'єктів, які, здійснюючи відповідні повноваження, формують механізм її охорони.

2. НАУКОВА АБО ПРАКТИЧНА ЦІННІСТЬ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА: Полягає в тому, що автором була зроблена спроба проаналізувати систему правової охорони конституції, з'ясувати сутності кожного з її елементів та визначити місце та роль законодавчої гілки влади в конституційно правовому механізмі охорони та дотримання Конституції України.

3. НОВИЗНА ОДЕРЖАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ: У роботі на підставі глибокого аналізу існуючої юридичної доктрини та чинного законодавства, використовуючи такі методи дослідження як історико-правовий, порівняння, узагальнення, автором зроблено ряд висновків.

А саме:

1. Правова охорона конституції – це системне явище, яке необхідно розглядати як сукупність взаємопов'язаних та взаємообумовлених елементів. Основу такої становлять саме ті загальносоціальні та спеціальноюридичні гарантії, які діють у сфері правотворчості та у сфері дотримання діючих норм, за допомогою яких забезпечується відносна стабільність Основного Закону та реалізація його норм, а також припиняються та усуваються його порушення. Крім того основними з них варто виділити наступні: конституційний контроль, особливий порядок прийняття конституції, особливий порядок внесення змін до неї змін, тлумачення її норм та конституційна відповідальність.

2. Визначну роль у механізмі правової охорони конституції відіграє парламент. Слідкувати за дотриманням конституції і захищати її, безсумнівно, входить в обов'язки парламенту. Це охорона конституції, що розуміється у відносно більш вузькому сенсі, тобто як одна з сторін різноманітної діяльності певного державного органу, спрямована на забезпечення дотримання конституції.

4. АНАЛІЗ НЕДОЛІКІВ:

Розкриваючи роль законодавчої гілки влади в конституційному механізмі правової охорони Конституції автор спирається на думку про те, що законодавча влада посідає особливе місце в системі органів публічної влади.

Вона визначає організацію та функціонування виконавчої та судової влади і в такий спосіб відіграє свою орієнтовну роль стосовно цих гілок державної влади. У відносинах з іншими гілками державної влади, а також для визначення ролі законодавчої влади в суспільстві важливе значення має реальна, тобто фактична сила законодавчої влади. Зазвичай вважають, що в сучасних умовах у демократичних державах законодавча влада — це сильна влада. Автор зосереджує свою увагу на концепції верховенства парламенту, що вперше була сформульована у Великобританії і базується на традиціях британського парламентаризму, англосаксонської моделі права. Проте автором не враховано той факт, що український парламент функціонує на засадах романо-германської моделі і не завжди переймає теоретичний досвід інших країн.

Поміж тим, все вищезазначене не порушує цілісності та актуальності дипломної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавра.

РЕКОМЕНДУЮ ОЦІНКУ - „_____”.

„__” січня 2018 року

РЕЦЕНЗЕНТ

Зразок анотації

АНОТАЦІЯ

Ленгер Я.І. Колізії в муніципальному праві: проблеми теорії та практики.

Дослідження присвячено з'ясуванню основних проблемних питань виникнення, існування та необхідності розв'язання колізій в муніципальному праві, їх специфіки та особливих характеристик. Встановлено, що.....

В результаті дослідження виокремлено, що..... Крім того, встановлено, що метод врегулювання та вирішення муніципально-правових колізій за допомогою встановлення в законодавстві норм, що визначають, який нормативно-правовий акт повинен застосовуватися в разі суперечливого регулювання одних і тих же суспільних відносин, не отримав належного відображення в процесі правотворчості.

Аналіз чинного законодавства дає підстави обґрунтовано виокремити причини та основні чинники муніципально-правових колізій. Встановлено, що..... Аргументовано, що.....

Крім того, автор висловлює свій погляд на причини виникнення колізій в муніципальному праві, а також пропонує комплекс заходів, що дозволяють попереджати і вирішувати останні.

Встановлено, що.....

Обґрунтовано.....

В ході дослідження зосереджено увагу на методологічних підходах до дослідження.....

Ключові слова: колізія в праві, соціальна суперечність, правова суперечність, правовий конфлікт, муніципально-правова колізія, механізм розв'язання колізій, муніципально-правовий акт, муніципальна правотворчість, попередження колізій в муніципальному праві.

ANNOTATION

Lenher Y. I. Collisions in Municipal Law: Problems of Theory and Practice.

The research is devoted to the identification of the main problem issues of the emergence, existence and necessity of conflict resolution in municipal law, their specifics and characteristics. It is established that a large number of normative legal acts have been adopted and act in the country, many of which contradict each other and have internal inconsistencies. Legal science and practice have the task to examine thoroughly the causes of the emergence of municipal-legal conflicts and to search the ways to prevent and resolve them.

As a result of the research, it was pointed out that the emergence and growing acuity of municipal-legal conflicts largely depends on the incompleteness of legal regulation of social relations, violation of the rules of legal technique in the adoption of regulatory acts, and ineffective ways of preventing and resolving the latter. Besides, it has been established that the method of settlement and solving of municipal-legal conflicts by setting in the legislation norms defining which normative act should be applied in the case of conflicting regulation of the same social relations has not received proper reflection in the process of law-making. At the same time, it was noted the necessity of developing general and special collisional procedures for identifying and resolving legal conflicts in municipal law.

The analysis of the current legislation gives grounds to justify the reasons and the main factors of municipal-legal conflicts. It is argued that due..... In addition, the author expresses her opinion on the causes of conflicts in municipal law, and also offers a set of measures to prevent and resolve the latter.

Key words: collisionst in law, social contradiction, legal conflict, legal conflict, municipal-legal conflict, mechanism of conflict resolution, municipal-legal act, municipal law-making, prevention of conflicts in municipal law.